

Persinformatie: Klooster Sint Agatha en het Mauritsraam

Al snel nadat de Nederlanden in 1568 in opstand waren gekomen tegen de Spaanse overheersing, vonden er gevechten plaats in het Land van Cuijk. Hiermee kwam plotsklaps een einde aan de rust en welvaart die sinds 1371 in het klooster van Sint Agatha had geheerst. De kruisheren vroegen aan Willem van Oranje, die in 1559 heer van het Land van Cuijk was geworden, of hij het klooster kon beschermen tegen plunderingen van de huurlegers in zijn dienst. Van de prins is bekend dat hij op godsdienstig terrein een tolerant man was, dus is het niet verwonderlijk dat hij de kruisheren ter wille was. Eerst vanuit Antwerpen en later nog eens vanuit Rotterdam stuurde hij een beschermbrief die het klooster van plunderingen moest vrijwaren. Als bewijs van de prinselijke bescherming mochten het klooster en de bijbehorende pachtboerderijen het wapenschild van de prins boven hun poorten plaatsen.

De Spanjaarden hadden zich verschanst in Huize Middelaar, een fort dat schuin tegenover het klooster aan de overkant van de Maas lag. Het raakte regelmatig zwaar beschadigd door het krijgsgeweld. Om de schade te herstellen voeren de Spanjaarden rond 1580 de Maas over om bouwmaterialen uit het klooster te slopen. Het gevolg van deze rooftochten was dat de kruisheren, bij het begin van het Twaalfjarig Bestand in 1609, nog slechts over ruïnes beschikten. Intussen had de zoon van Willem van Oranje, Maurits van Nassau, na de moord op zijn vader in 1588 de heerschappij over het Land van Cuijk geërfd. Hij bood de kruisheren financiële hulp bij de wederopbouw van hun klooster en verleende hen tolvrijheid bij de aanvoer van hout en ander bouw materiaal over de Maas.

Na voltooiing van het herstel schonk Maurits het klooster een gebrandschilderd raam voor de kerk, dat opvallend geplaatst werd in het centrale raam boven het hoogaltaar. Maurits zelf staat daarop knielend afgebeeld met de handen gevouwen. Voor hem ligt een opengeslagen boek op de bidstoel; wellicht een bijbel om de protestantse geloofsovertuiging van Maurits te benadrukken. Boven hem is een koepel, geschraagd door Korintische zuilen. Zijn wapenschild wordt omcirkeld door de versierselen en het devies van de Orde van de Kousenband, die Maurits in 1612 uit handen van de Engelse ambassadeur ontving. Boven het wapen prijkt de gravenkroon; Maurits werd pas Prins van Oranje in 1618, toen hij de titel van zijn gestorven halfbroer erfde. Het raam moet dus tussen 1612 en 1618 zijn vervaardigd.

Het is een eigenaardig geschenk. Elke keer als de kruisheren de mis lazten, werd de geconsacreerde hostie geheven naar het portret van de protestantse prins, alsof hij de plaats van God innam. Het afbeelden en de verering van voorbeeldige figuren past bovendien in het geheel niet bij de protestantse traditie. En ten slotte is de periode waarin Maurits het raam heeft geschonken een periode waarin hij, wellicht uit politiek opportunisme, steeds meer aansluiting zocht bij de contraremonstranten, een strenge stroming binnen het toen heersende Calvinisme. Het is hoe dan ook een uniek raam; nergens in Nederland is een protestantse prins afgebeeld in een katholieke kerk.

Als Pierre Cuypers, de bekende architect, in 1871 bezig is met de verfraaiing van de kloosterkerk, laat hij zijn begerig oog vallen op het Mauritsraam. Hij ziet het raam als mooie aanwinst voor het nieuw op te richten museum in Amsterdam, later het Rijksmuseum. In december 1871 krijgt het klooster een beleefde brief met het verzoek het raam voor dit doel in bruikleen te geven. Dit verzoek werd niet meteen ingewilligd, zodat Cuypers zich gedwongen zag het verzoek, op steeds dwingender toon, te herhalen. Pas in 1874, als hij de suggestie doet het raam uit dankbaarheid aan het Huis van Oranje te schenken, gaan de kruisheren overstag en schenken ze het raam aan het museum 'op den vooravond van het zilveren jubeljaar van Zijne Majesteit Willem III', op voorwaarde dat de schenkers vermeld worden. De ironie wil dat de vasthoudendheid van Cuypers ertoe heeft geleid dat het raam in 2020, na ruim 140 jaar, weer in de kloosterkerk teruggeplaatst kon worden, want zonder de verhuizing naar het Rijksmuseum was het zeker verloren gegaan bij de brand in 1944, samen met het neogotische interieur van Cuypers.